

*Малинська центральна районна бібліотека
ім. В.Скуратівського
Методичний відділ*

методичний колаж

Сільська бібліотека: час нових підходів

м.Малин, 2017

Бібліотека в селі - це платформа для культурного розвитку сільської громади. Сучасна сільська бібліотека повинна швидко адаптуватися до потреб читача, його запитів, уподобань. Кредо сучасної сільської бібліотеки: «Бути корисними та затребуваними для своєї громади».

Умовами успішного функціонування сільської бібліотеки повинні стати кількісні та якісні показники роботи, а це, насамперед, результативність, ефективність, розумна

реклама, позитивний імідж у громаді.

Новий формат діяльності сучасної сільської бібліотеки передбачає:

- **статус закладів у місцевій громаді** (бібліотеки міні-музеї, центри народознавства і краєзнавства, дозвілля молоді, правового виховання, громадських зв'язків, екологічної просвіти, естетичного виховання, духовного відродження, краєзнавства та зеленого туризму, соціальної адаптації, інформаційної підтримки освіти, сімейного читання; організація зон релаксу, артпростору, майстерень креативного рукоділля, художніх майстерень, лабораторій творчого читання).

Зупинимось на організації **зони творчості** у бібліотеках, що сприятиме створенню сприятливих умов для творчості та можливостей для творчої самореалізації та самовираження пересічних мешканців безоплатно з відкриттям практичних занять у форматі майстерні радості, хобі майстер-класів, перформансів творчості, наприклад, «Пасхальня майстерня», «Рушникові доріжки».

Звертаю увагу на створення арттерапевтичного простору у бібліотеках з використанням різних методик, наприклад, таких як бібліотерапія (робота з готовими творами, техніки спільного складання казок, легенд, віршів, спрямованих на пошук нових життєвих ресурсів, розширення світогляду; ізотерапію (малюнкові техніки, спрямовані на роботу з несвідомим), ароматерапію (метод, зорієнтований на розвиток спонтанності), різні методики з використанням природного матеріалу і кольорових тканин. Методика арттерапевтичних технік дозволяє реалізувати завдання психопрофілактичного, розвивального та колекційного характеру та залучити волонтерів до групових занять (майстерень).

- **зовнішній вигляд приміщень, організація візуального простору: дизайн та інтер'єр** (стенди, книжкові вітрини, друкована та мальовнича реклама масових заходів, оформлення каталогів та роздільників). Для бібліотек дуже важливе значення мають інформаційні зони, які з першого погляду привертають увагу

до роботи бібліотеки. Яскравими прикладами таких зон можна вважати: «Бібліотека – територія спілкування», «Бібліотека – територія інформації», «Жива душа мого села не подоланна», «Таланти рідного села», «Це цікаво для місцевої громади», «Інформація для всіх і для кожного», «Скористайтеся нашими порадами».

Створенню привабливого іміджу бібліотеки сприяє рекламно-іміджева продукція бібліотеки: плакати, наприклад, «Друже, тут твоя бібліотека», «Ваша бібліотека завжди поруч з вами, завжди працює для Вас, завжди готова почути Ваші побажання», «Твоя бібліотека чекає на тебе», «Все гаразд, а з бібліотекою краще!»; слогани «Ти читаєш? Ти кращий!», «У світ через книгу!»; буклети про історію бібліотеки, пріоритетні напрямки роботи, послуги, інформацію про роботу об'єднання чи клубу, курсів, тощо; пам'ятки «Дорога до читання», «5 причин стати читачем нашої бібліотеки». Девізи, листівки, календарі, запрошення, візитівки, закладинки, наприклад, буклети «10 причин, що надихають тебе взяти книгу».

Проектування книжкових виставок з різним діапазоном форм виставкової роботи, наприклад, «Романи, які здатні тебе змінити», «Читали? Це цікаво!», «Автори, яких найбільше читають», «Вернісаж довідкових видань», «Бібліокухня».

- **режим роботи** (зручний для громади)

- **асортимент пропонованих послуг** (наявність попиту на традиційні бібліотечні послуги, інформаційні послуги в режимі запитання - відповідь, консультативна допомога, корисна соціальна інформація для громади)

Розуміючи реалії сьогодення, бібліотечні працівники сільських бібліотек повинні бути готові до запровадження інформаційних технологій у бібліотечній сфері, які допомагають якісно і в повній мірі задовольняти читацькі потреби, сформувані у користувачів позитивне ставлення до бібліотеки як центру інформації, культури, освіти, спілкування та дозвілля, заклад культури, який можуть відвідувати всі громадяни незалежно від віку, статі, етнічного, соціального походження, трудової зайнятості, фізичних можливостей.

- **зміна формату мислення бібліотекарів** (бібліотекар – менеджер інформаційного сервісу). Задовольнити інформаційні потреби користувача, зробити доступною для нього інформацію – саме в цьому полягає одна з соціальних функцій бібліотеки.

Слід відзначити, що комп'ютеризація бібліотек та забезпечення публічного доступу до Інтернету – один із провідних напрямків модернізації бібліотечної справи взагалі, тому комп'ютеризована бібліотека на селі сьогодні виконує особливу місію – забезпечує читачам оперативний доступ до інформаційних ресурсів і тим самим згладжує цифрову інформаційну нерівність між різними категоріями населення, незалежно від віку та статусу. Сервісні

послуги у бібліотеці передбачають: користування сервісами Інтернет; пошук інформації в Інтернеті на замовлення; запис отриманих матеріалів на носій інформації; друк на принтері; комп'ютерний переклад тексту; сканування; копіювання.

Враховуючи те, що на сьогодні у сільських бібліотеках впроваджені послуги доступу до ресурсів та інформації; інтерактивному навчанню (підготовка до вступу у ВНЗ, курси комп'ютерної грамотності, самоосвіта користувачів); розвиток бізнесу та сільського господарства (інновації та розробки у агропромисловому та с/г виробництві); он-лайн платежі (купівля квитків, банківські операції, замовлення товарів через Інтернет); хобі та дозвілля (участь у конкурсах та майстер-класах, ігри та соціальні мережі), skype-зв'язок (безкоштовне спілкування з рідними та близькими в режимі он-лайн) елементами успіху в роботі сільської бібліотеки є надання послуг у проведенні соціокультурної та просвітницької роботи, громадських заходів (тематичних виставок представників місцевої громади, лекцій, показ фільмів, концертів та зустрічей людей похилого віку, представників етнічних груп). День відкритих дверей, наприклад, «Бібліотека – це здорово», «Так що може бути прекрасніше, ніж наша бібліотека», вуличних флешмобів, наприклад, «Улюблена книга», «Відкрий свою книгу»; просування читання в місцях відпочинку «Літературна альтанка в парку», «Читаюча вулиця», «Книжкова алея», «З книжкою на лавці», «Книга в дорогу», «Читаємо без зупинки»; популяризація читання у нових форматах, таких як, наприклад, інтелектуальний аукціон «Територія читання», День читання «Читай та пізнавай!», Тиждень книжкових сюрпризів, вільні сімейні трибуни, життєві ток-шоу, вечір-зустріч з книгою, Дні милосердя «Доброта з роками не старіє, доброта від холоду зігріє», Марафон милосердя «Хай не буде бід на старості літ», час душевної краси «Щаслива людина – щедра душею». Сільськими бібліотекарями вже впроваджені цікаві заходи: свято пирога, капустяна вечірка, літературно-овочевий маринад, гарбузовий уік-енд, морквяне диво; інтерактивні флешмоби, лібмоби, орен-ейри, фан-паті, мобфести, піар-акції, Biblio place (бібліо місце), книжкові оплески, літературні візитівки, бестселер-шоу, бібліопаради, віртуальні замальовки, відеоекспедиції, слайд-монологи до ювілейних дат письменників – ювілярів року та літературних творів, створення буктрейлерів та електронних презентацій.

Бібліотечний працівник ентузіаст, який надихає і мотивує користувачів, спеціаліст, який має знання і вміння, він організатор змістовного культурного дозвілля. Енергійність, мобільність, налаштованість на інновації сприяють освоєнню нових майданчиків для роботи з окремими групами дорослого населення, молоді та дітей, залучення читацьких групи до участі у загальноміських, обласних та Всеукраїнських конкурсах, акціях, марафонах;

проведенням моніторингів з вивчення ефективності інформаційних інтересів та потреб населення. Прикладом низки соціологічних досліджень у бібліотеці може бути проведення опитування «Чиновник, який читає», «Я і книжка», «Що значить для Вас читання», анкетування «Читати – це престижно», «Культура, читання, бібліотека, очима молоді», «Книга, читання, бібліотека у Вашому житті», моніторингу «Хто Ви, наш читач?», «Моє хобі – читання».

Сучасна сільська бібліотека стала для громади безпечним та надійним місцем відпочинку «safe places».

1. Громадські приймальні. Консультативний центр.

2. Щорічні іміджеві заходи – Свята для працівників сільського господарства, до Дня села, Дня людей похилого віку згуртує громаду.

3. PR-акції (вуличні акції «Сучасна бібліотека – сучасним читачам», «Запроси перехожого до бібліотеки»), «Молодь за чисте довкілля», «Книга. Молодь. Інтернет», відео-акція «Різдв'яна пропозиція», «Золотий Книгофон», відео флешмоб «Україна – це ми» позитивно впливають на імідж бібліотеки в селі.

4. Діяльність клубів «Формула успіху» (для юнацтва), «Співрозмовниця» та гурток здоров'я «Зважені та щасливі» (для дорослих), читацьке об'єднання «Кабачок 13 стільців» для дорослих, «Нестаріючи серця» - сприяють змістовному проведенню дозвілля у бібліотеці.

5. Відкриття зон «Бєбі-арт», «Зон творчості» та «Книгопочитання» сприяють невимушеній атмосфері спілкування у бібліотеці.

6. Відкриття Інтернет-Центрів, які сприяють роботі безоплатних курсів комп'ютерної грамотності для користувачів, а вільна зона Wi-Fi розширює спектр сучасних послуг сучасної сільської бібліотеки.

7. Створення сайту чи блогу, сорінок у соцмережах.

8. Проектно-програмна діяльність: «Бібліотека+школа = співпраця на користь майбутнього», «Влада. Бібліотека. Сільська громада», «Бібліомістечко молодих мам», «Бібліотека і молодь – крок у майбутнє», «Всією родиною до бібліотеки», «Милосердя».

Враховуючи те, що соціальні проекти у бібліотеках виконують важливу місію з точки зору суспільної необхідності, корисності і привабливості, вони створюють умови для адаптації населення до нової соціально-економічної ситуації.

Так, наприклад, Городенківська ЦРБ ім. Леся Мартовича, що увійшла в тридцятку сучасних бібліотек України (переможець в конкурсі «Сучасна бібліотека в люди») ще у 2010 році презентувала проект «Бібліотека та молодь: співпраця заради успіху та розвитку» з метою надання інформаційно-консультативної та психологічної підтримки молоді, особливо тим, які не мають вільного доступу до Інтернет-ресурсів, або ж не мають практичних навичок пошуку та розміщення інформації в Інтернеті з питань вступу у середні

спеціальні та вищі навчальні заклади, працевлаштування та ін. Для цих цільових груп та інших представників місцевої громади проводилися виїзні семінари, тренінги, представлено актуальні послуги бібліотеки, в яких, згідно попереднього аналізу, вони мають потребу:

1. «Скринька абітурієнта» (електронна версія, консультації в живому режимі та онлайн-консультації)

2. «Мій особистий поради́ник з працевлаштування» (електронна версія, консультація в живому режимі, онлайн-консультації, друковані матеріали)

3. «Спитай у спеціаліста» (e-mail та онлайн-консультації, телефонні консультації та консультації в живому режимі).

Також ЦРБ було впроваджено у роботу ідею проекту «Бібліотека – центр громади» з наданням нових бібліотечних послуг з використанням Інтернету та інформаційних технологій у співпраці з партнерами.

Шість сільських філій Городенківської ЦБС стали переможцями конкурсу «Бібліоміст». В них відкрили пункти публічного доступу до всесвітньої мережі, надаються нові бібліотечні послуги, які відтепер доступні для сільської громади: реєстрації на ЗНО, реєстрація вкладників Ощадбанку, відео презентації, віртуальні подорожі, круглі столи, конференції, Пункти Доступи Громадян до офіційної інформації.

Бібліотека-філіал с. Незвисько (Городенківської ЦБС) увійшла в п'ятірку переможців України 8 раунду Конкурсу співпраці бібліотек з місцевими громадами «Туризм і бібліотеки» програми «Бібліоміст». Проект «Активний туризм як інноваційна діяльність бібліотеки» залучає до активного туризму сільську молодь, проводить акції «З книгою на відпочинок». В межах проекту створено туристичний клуб «Let's go!», на засіданнях якого у співпраці з партнерами – клубом мандрівників «Золоте Руно», філією туристично-краєзнавчого центру учнівської молоді с. Незвисько проведено низку тренінгів на тему: «Туристичний лікбез», скайп-спілкування з бібліотеками та туристами, створено веб-сторінку клубу, організуються реальні та віртуальні подорожі Дністровським каньйоном, розроблено пішохідні, гірські маршрути, рафтинг, облаштовуються мобільні міні-бібліотеки для туристів, а також відбувається низка заходів для розвитку зеленого туризму.

Безумовно, сьогодні вже немає потреби доводити комусь, наскільки важлива для бібліотек участь у різних професійних грантових конкурсах. Адже, у першу чергу, це можливість одержати додаткові фінансові засоби, підвищити професійний рівень та творчу ініціативу працівників. Крім того, активізація проектно-програмної діяльності дозволяє сконцентрувати увагу на найбільш насущних проблемах, виділяти й розвивати головні напрямки діяльності.

Зупинимось на проектно-програмній діяльності креативних сільських бібліотекарів.

Культурно-соціальний проект «АРТ-Пікнік» - започаткований задля створення біля прилеглої території бібліотеки затишної і комфортної зони відпочинку, проведення майстер-класів, зелених толок (прибирання території), започатковано проведення всією громадою «Місячника доброти». Вдалим є проведення циклів заходів «Піца і сторінки», де учасники заходу мають можливість на свіжому повітрі поїсти піцу й обговорити недавно прочитані книги.

Проект «Активна територія» націлено на облаштування зони відпочинку та дозвілля, відновлення волейбольного та футбольних полів, встановлення спортивних снарядів, взаємодію зон відпочинку + спортивний майданчик.

Проект «Стежина здоров'я» передбачає облаштування дистанції, яка долається на свіжому повітрі в пішому порядку або бігом з можливістю виконання додаткових фізичних вправ на спеціально обладнаних станціях фізкультурно-оздоровчого призначення та набуття навичок орієнтування на місцевості (пеньки, колоди, перекладина).

Проект «Фестиваль настільних ігор» має на меті популяризацію настільних ігор у бібліотеці, як засобу активного інтелектуального дозвілля для дітей, молоді, дорослих.

Проект «Село моє, моя родина, для мене ти єдина» активізація сільської громади через активну участь жінок в організації і проведенні свят «День села» та через організацію клубу соціальної активності.

Зауважу, що при реалізації даних проектів бібліотека підняла важливу, багатогранну соціальну тематику, дала початок довготривалій ініціативі в соціальному житті місцевої громади.

Завдяки реалізації даних проектів:

- у громади сформовано нове бачення бібліотеки як осередку не лише культурно-просвітницького, але й соціального життя громади;
- у бібліотеках створені умови та акумульовано усі ресурси, необхідні для задоволення потреб громади, адже бібліотека сприяє вирішенню їх нагальних проблем.

Проект «Коло сімейного читання» реалізується через різні форми діяльності(конкурси ілюстрацій і виробів до художніх творів, робота в невеликих групах, обговорення в сімейному колі книжок.

В рамках проекту проводиться День сімейного читання, створюється інтерактивна виставка-огляд сімейних бібліотек читачів «Сімейне читання: минуле, сьогодні, майбутнє», написання міні-проекту «Найстаріша книга в моїй родині з розповіддю про історію появи в сімейній бібліотеці раритетних екземплярів книг, конкурс сімейних династій, конкурс читацьких династій, конкурси світлин «Традиції сімейного читання».

Проект «Родинні читання» у сільській бібліотеці впроваджено з метою об'єднання родин, формування традицій родинного читання. Діяльність проекту була розпочата з пошуку найбільш читаючої і цікавої родини та залучення нових родин до бібліотеки. Завданням проекту було також знаходження в книгах та Інтернеті інформації про те, які родинні свята і традиції існують в різних країнах світу, складання свого родоводу, написання кулінарних рецептів кожної родини, прочитання найбільшої кількості книг і частішого відвідування бібліотеки, проведення презентацій родин. В межах проекту були створені книжкові виставки «Родина... обожнює пригоди», «Читання для розуму й душі родини...», «Господиня в домі – покровя всьому», «Дещо з нічого».

Запровадження креативних форм соціокультурної роботи, таких як День талантів, Презентація особистості, Портрет талановитого читача. Соціальними партнерами даного проекту стали сільський голова та депутати селищної ради.

Цікавим є досвід залучення членів громади до читання. На це завдання було спрямовано багато проектів минулих років, наприклад, таких як: «Велике читання Великої людини», «Полювання за книгою» та ін.

Цікавим був проект «Сім'я в інтер'єрі бібліотеки», завданням якого було відродження традиції відвідування бібліотеки всією родиною. Програма включала безліч цікавих, захоплюючих заходів. Наприклад, надзвичайну акцію «Книга на вагу», коли кожна сім'я, що любить читати, могла зважити підібрані нею документи і записати вагу на вимірювальному стенді. Визначали родину, яка за час акції прочитала найбільше «Книгокілограмів», і стала переможцем.

Звертаю вашу увагу на ідею бібліопроекту «Креативна середа», який передбачає двічі на місяць, кожен другу та четверту середу, проведення різнопланових цікавих заходів. Метою даного проекту стала організація безкоштовного змістовного дозвілля та популяризація читання.

Чому не скористатися працівникам сільської бібліотеки ідеєю проведення вільного часу для цікавих зустрічей в певний день тижня та зручний для користувачів час?

Отже, закінчуючи методичний колаж, звертаю увагу на рекомендації щодо поліпшення якості бібліотечної роботи, а саме:

- розробляйте та реалізовуйте цільові програми та проекти, у т. ч. на засадах партнерства, що є умовою інноваційного розвитку сільської бібліотеки;

- **створюйте** комфортне інформаційне середовище та комфортні умови користування фондом у стінах бібліотеки;

- **продовжуйте** здійснювати просування електронних інформаційних послуг у бібліотеці, як основи іміджу бібліотеки в селі;
- **беріть** участь у загальнорайонних проектах з розвитку читання, а також самостійно організуйте самостійні великі акції і заходи з залученням членів громади, бібліотечних активістів та волонтерів бібліотеки;
- **активізуйте** проведення публічних звітів щодо діяльності бібліотечної установи;
- **розвивайте** фандрейзингову роботу та роботу зі спонсорами бібліотеки;
- **виділяйте** час для систематичного навчання, щоденної самоосвіти;
- **запозичуйте** та впроваджуйте кращий досвід роботи вітчизняних та зарубіжних бібліотек;
- **спрямовуйте** роботу над рекламою бібліотечної професії через позиціонування бібліотек і бібліотекарів в соц. мережах;
- **забезпечуйте** веб-представництво бібліотек у світовому інформаційному просторі.

Успіхів!

*Завідувачка методичного відділу ЦРБ
Тамара Ковальчук*